

AS RUTAS MARÍTIMAS A RUTA DO ESTAÑO

Por: Javier Fernández Soutullo

A maioría das invasións celtas na costa galega, tiveron lugar no transcorrer do século III a. C. Estes pobos eran precursores da metalurxia do ferro, pero a celtificación da Galicia costeira foi intensa e máis evidente, pola cantidade de edificacións castrexas no litoral.

Foron os celtas decididos navegantes atlánticos que, cos seus estables barcos de madeira, vimbio e coiro, conseguiron rutas comerciais máis alá das terras de Fisterra e da Torre de Hércules, o máis importante dos fachos galegos. Achegáronse ás terras de Irlanda, Bretaña, Aquitania e ó mar do Gran Sol.

Todo este tipo de comercio foi establecendo entre os distintos pobos da antigüidade unha serie de camiños marítimos coa intención de abrir paso a novas culturas, case sempre ligadas a determinadas mercadorías.

Xa os Tartesos eran coñecedores do estaño galego, pero foron os Fenicios quen mantiveron unhas relacións comerciais máis estables e coñecidas co occidente mineiro de Galicia. Estes intrépidos navegantes ó traveso da chamada ruta do estaño, comerciaron na área que se deu en chamar a das illas Cassitérides.

O estaño foi un mineral que por aquel entón ocupaba un papel importante na economía e metalurxia destes pobos, aínda que pronto, esgotado as das illas, a maior cantidade proviña do interior, posiblemente da comarca de Silleda (Pontevedra) onde os ricos xacementos de estaño aínda teñen vixencia.

Sen dúbida este mineral era transportado ás praias e illas da comarca arousán onde os desconfiados comerciantes fenicios sentíanse máis seguros nos mercados marítimos. As súas naves estaban sempre á man, co mar por diante, pois, para eles, era o seu elemento e por tanto a súa maior defensa.

A frecuentada ruta atlántica do estaño galego ten

orixes con claro signo comercial. Todos estes pobos víñanse a unir, por un vínculo común, á grande aventura oceánica e comercial que significaba a localización dos mercados e á absoluta reserva do itinerario e datos náuticos que conducían a Arousa.

O desfile de embarcacións de utilización comercial e militar ante o litoral, foi reiterado e ás veces espectacular. Todo iso deu confianza ós romanos para establecerse aquí en contacto coas poboacións dos castros marítimos e incluso para as penetracións fluviais, que tanto éxito lles acadou, chegando incluso

“Adro Vello. San Vicente de O Grove”

a erixir grandes vilas e fortalezas.

Así comeza un proceso, nun principio lento, pero coa firme idea portadora dunha nova cultura, aínda que esta nunca chegou a borrar a castrexa, pois mesturándose tivo un indubidable fondo na explotación dos recursos de Arousa e as Illas.

Todo este proceso cultural, comercial e militar durou centos de anos e, para fortalece-lo e defendelo entre as illas Cassitérides e as costas do litoral arousán, foron construíndo toda unha serie de edificacións, a xeito de torres defensivas, denominadas “Fachos”:

Estes, aínda hoxe impresionan, sempre sós, nunha atalaia, rodeados dun halo de mestura entre o romanticismo, a lenda e o medo. A súa principal misión pasaba por asegurar estas rutas marítimo - fluviais, pero, sobre todo, eran os primeiros ollos de vixía ante as invasións, a conquista e a custodia destas rutas. Deles dependía o futuro destes pobos, xa que a nosa costa é sumamente recortada, con entrantes e saíntes, e con climatoloxía escasamente boa onde abundan o nubrado e as brumas.

OS FACHOS

A situación dos fachos nas Illas, tanto nas Cíes como en Ons, non deixa de ser nos montes altos, pero xa en terra arousán, a súa fasquía cambia, constrúense case que o pé do mar.

Tamén chama a atención que a maioría destas construcións do litoral galego, estean en sitios apartados ou de difícil acceso.

Non se dan estas circunstancias nos de Arousa. Case todos eles están preto ou dentro das fortificacións e poboados e teñen a misión de orientar e defender. Para iso preparábanse grandes feixes de leña, ás que, en momentos de perigo, prendían lume, avistándose estas fogueiras dende longa distancia, aínda que, na ría de Arousa, as distancias eran relativamente curtas.

Os habitantes de Ons tiñan moi boa capacidade para vixiar o sur do litoral, ruta máis frecuentada polas naves, fosen invasoras ou non. Dende Ons, avisaban con facilidade ós do castro da Lanzada, posuidor aínda hoxe dunha destas torres antes mencionadas. Este facho fortificado no medievo, xogou varios episodios na historia de Galicia.

Dende a Lanzada dábaselles aviso ós da casa Torre de Balea na antiga illa de O Grove, sita no lugar do mesmo nome e hoxe totalmente desaparecida, tan só quedan referencias escritas e catastrais do lugar. A súa situación non era caprichosa, estaba á beira da calzada romana de Ruidantes que unía a praia da Lanzada coa vila romana de Adro Vello. Doutro modo a súa comunicación visual establecíase coa torre do Carreirón xa na Illa de Arousa, esta, tamén moi preto dunha vila romana e dun salgazón de orixe romano.

Da de Adro Vello, aínda impresiona a súa base pétreo, con asento de sillería e cunha forma e dimensións moi similares ás demais. Está situada tamén dentro dun recinto amurallado e fortificado.

Dende o faro do Carreirón avístaase con facilidade a torre de San Sadurniño, na vila de Cambados, para a defensa da zona e a desembocadura do Umia. Esta tiña relación directa coa fortaleza de monte Lobeira, en Vilagarcía, e así entre uns e outros, establecíase un sistema de comunicación visual, que serviu para a defensa da ruta que deu orixe o comercio na ría de Arousa, á ruta do estaño e posteriormente a ruta marítima cara a Santiago.

“Torre de San Sadurniño. Cambados”